

NÖDVATTENPLAN

GÄLLER PERIODEN 2023–2026

KFKS 2022/825

Innehållsförteckning

1.	Inledning	2
1.1.	Syfte och omfattning.....	2
2.	Definitioner	2
3.	Strategier vid olika tänkbara scenarion	3
3.1.	Avbrott.....	3
3.2.	Dricksvatten som inte är hälsosamt och rent	3
3.3.	Vattenbrist.....	4
3.4.	Hotsituation eller sabotage.....	4
3.5.	Höjd beredskap och krig.....	5
4.	Prioritering av nödvatten	5
4.1.	Kommunens prioritering.....	5
5.	Roller och ansvar	6
5.1.	Nacka kommun.....	6
5.2.	Nacka vatten och avfall AB (NVOA).....	7
5.3.	Verksamheter och allmänheten	7
6.	Beslut och revidering	8
7.	Tillgänglighet och sekretess	8
7.1.	Relaterade dokument.....	8

I. Inledning

Många gånger kan man inte förutsäga när en störning i dricksvattenförsörjningen kommer att uppstå, men säkert är att förr eller senare kommer det ske, i olika omfattning. Men det går att förbereda sig för att minska följderna och effekterna av en sådan störning. Denna nödvattenplan har tagits fram för att höja Nacka kommuns beredskap vid en störning i dricksvattenförsörjningen och är en del av kommunens krisberedskap¹.

I lägen då vatten av någon anledning inte kan distribueras via ledningsnätet kan nödvatten behövas. Nödvattenförsörjning innebär att vattentankar körs ut och ställs upp i berört område där vatten sedan kan hämtas i egna mindre kärl. Mängden nödvatten är begränsad och är främst avsett för mat och dryck. Vid vissa tillfällen kan kommunen tvingas att prioritera användare.

I.1. Syfte och omfattning

Syftet med nödvattenplanen är att:

- fastställa inriktning och prioritetsordning för nödvattenförsörjning
- klargöra ansvarsområden och arbetsfördelning vid nödvattenförsörjning
- effektivt kunna hantera en allvarlig störning av dricksvattenförsörjningen så att konsekvenserna minskar för de som bor och verkar i Nacka

Nödvattenplanen ska användas av de nämnder och bolag som blir berörda av en aktivering av nödvattenförsörjning.

2. Definitioner

Dricksvatten. Allt vatten som är avsett att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor, inklusive källvatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken. Dricksvatten som uppfyller kvalitetskraven i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten är hälsosamt och rent.²

Nödvatten. Det dricksvatten som distribueras för att klara de allra viktigaste behoven i samband med att den ordinarie distributionen inte fungerar eller om dricksvattnet inte kan nyttjas som livsmedel. Nödvatten ska skyndsamt distribueras via olika former av behållare i stället för genom ordinarie ledningsnätet och ska uppfylla kvalitetskraven för hälsosamt och rent vatten.

Nödvattenstation. Den plats dit man kan ta sig för att hämta dricksvatten ur uppställd nödvattentank.

Samhällsviktig verksamhet. Enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är samhällsviktig verksamhet en verksamhet, tjänst eller

¹ Regleras i LEH [Lag \(2006:544\) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap](#) Svensk författningssamling 2006:2006:544 t.o.m. SFS 2020:1275 - Riksdagen

² Definieras i LIVSFS 2022:12

infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Som exempel på samhällsviktig verksamhet kan nämnas sådan verksamhet som har betydelse för liv och hälsa eller verksamhet som har stor betydelse för samhällets funktionalitet.

Tappställe. Tillfälligt upprättad plats på det ordinarie ledningsnätet, till exempel vid en brandpost, där vatten kan hämtas.

3. Strategier vid olika tänkbara scenarion

Nedan beskrivs de scenarion som är vägledande för denna nödvattenplan.

3.1. Avbrott

I det här scenariot är ledningsnätet trycklöst, det vill säga det finns inget dricksvatten att distribuera. Orsaken kan till exempel vara större läcka eller produktionsstörningar i vattenverket. Omfattning kan vara hela eller delar av kommunen.

Ett mindre avbrott

Med ett mindre avbrott menas ett kortare avbrott (ett par dagar) som drabbar ett begränsat område eller del av kommunen. Distribution av nödvatten klaras med ordinarie resurser och personal.

Strategi: Vid ett mindre avbrott upprättar NVOA nödvattenstationer för att tillhandahålla nödvatten. Förutom nödvattenstationer kan tappställen ordnas i de delar av ledningsnätet som är opåverkat och alltså har dricksvatten att distribuera.

Ett större avbrott

Situation där nödvatten behöver distribueras i större omfattning än vad som beskrivs i "ett mindre avbrott". Avbrottet är längre än ett par dagar eller mer omfattande i antal påverkade verksamheter och kunder.

Strategi: Utöver egna resurser har NVOA möjlighet att låna material från VAKA, nationell vattenkatastrofgrupp knuten till Livsmedelsverket. Kommunens samlade resurser kan samordnas för att avhjälpa situationen på mest effektiva sätt. Nödvatten tillhandahålls prioriterade verksamheter och därefter allmänheten i upprättade nödvattenstationer och om möjligt, i tappställen. Kommunens centrala krisledning kan komma att aktiveras.

3.2. Dricksvatten som inte är hälsosamt och rent

I det här scenariot har dricksvattnet bedömts inte vara hälsosamt och rent. Vattnet kan ej användas som dricksvatten eller till livsmedelsberedning. Beroende på vad som påverkat vattnet finns två olika scenarion. Omfattning kan vara hela eller delar av kommunen.

1. **Mikrobiologisk förorening.** Genom att koka vattnet kan kvalitetskraven för hälsosamt och rent dricksvatten uppnås. Okokt vatten kan till exempel användas för dusch, tvätt och för att spola i toaletten men inte till livsmedelsberedning eller exempelvis tandborstning.

Strategi: Nödvatten distribueras ej, kokningsrekommendation utfärdas. En stor kommunikationsinsats krävs för att nå alla som är berörda av kokningsrekommendationen. Vid förfrågan om distribution av nödvatten från prioriterade verksamheter, avgör NVOA möjlighet och förutsättningar utifrån situationen.

2. **Kemisk förorening** Kan till exempel vara att kemikalier finns i vattnet. Kvalitetskraven för att ett dricksvatten ska vara hälsosamt och rent kan inte uppnås genom att koka vattnet. Vad vattnet innehåller är avgörande för att bedöma om det kan användas till dusch och tvätt eller enbart för att spola i toaletten. Generellt uppstår större behov av nödvatten för att klara hygien i detta scenario.

Strategi: Då det inte är möjligt att med enkla medel höja dricksvattnets kvalitet är det rimligt att nödvatten distribueras till prioriterade verksamheter och allmänheten via upprättade nödvattenstationer och om möjligt, via tappställen. Kommunens samlade resurser kan behöva samordnas för att avhjälpa situationen på mest effektiva sätt. Offentliga platser, som ligger utanför påverkat område, kan behöva ordnas för att erbjuda dusch och eventuellt tvätt. Även i det här scenariot krävs stora kommunikationsinsatser för att nå alla berörda.

3.3. Vattenbrist

I det här scenariot är mängden vatten som kan distribueras begränsad. Åtgärder för att minska förbrukning av dricksvatten behövs. Omfattning är delar eller hela kommunen.

Strategi: Vädjan eller förbud gentemot allmänheten och verksamheter om att minska sin vattenförbrukning.

3.4. Hotsituation eller sabotage

I det här scenariot har bekräftat sabotage konstaterats eller så finns hot om sabotage. Det är okänt om vattnet är hälsosamt och rent och det finns en risk att vattnet är eller kan bli kontaminerat. Omfattning är delar av eller hela kommunen.

Strategi: Då det inte är känt om dricksvattnet är hälsosamt och rent, och sabotage eller hot inte kan avfärdas, så ska nödvatten distribueras på samma sätt som vid avbrott eller kemisk förorening.

3.5. Höjd beredskap och krig

Dricksvattenförsörjning är en samhällsviktig verksamhet som behöver fungera i fredstid såväl som under höjd beredskap och krig. Vid en situation med höjd beredskap i hela eller delar av Sverige hanteras nödvattenförsörjningen på liknande sätt som vid kris.

Strategi: Kommunens centrala krisorganisation träder i kraft. Nödvatten distribueras efter förmåga.

4. Prioritering av nödvatten

Inriktningen för kommunens prioritering av nödvatten utgår från samhällets skyddsvärden³. Samhällets skyddsvärden innebär värmandet och skyddet av:

- Människors liv och hälsa⁴
- Samhällets funktionalitet⁵
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- Miljö och ekonomiska värden
- Nationell suveränitet

Det som ska prioriteras högst vid en nödvattensituation är verksamheter som arbetar för människors liv och hälsa samt samhällets funktionalitet. I en situation som kräver nödvatten är det de mest prioriterade verksamheterna som måste få vatten först, för att inte oacceptabla konsekvenser ska uppstå.

4.1. Kommunens prioritering

Vid ett scenario med störning i vattenförsörjningen inom Nacka kommuns geografiska ansvarsområde gäller följande prioriteringsordning⁶ avseende nödvattenförsörjningen:

1. Särskilt boende för äldre (SÄBO), gruppboendestäder enligt lagen om stöd och service (LSS) och socialpsykiatri samt sjukhus (*liv och hälsa*)
2. Förskola och skola upp till åk 6, polis och räddningstjänst (*samhällets funktionalitet*)
3. Samhällsviktiga företag och organisationer (*samhällets funktionalitet*)
4. Allmänheten

³ De värden som ska skyddas i arbetet med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar utgår ifrån fem mål som riksdagen och regeringen har formulerat och som beskrivs i *Övergripande inriktning för samhällsskydd och beredskap* (MSB708 - juni 2014)

⁴ Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster är skyddet av människors hälsa viktigast, tillsammans med skydd av miljön.

⁵ Vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet (MSB 1408)

⁶ Beslut om övergripande prioriteringar tog i KS den 5 december, KFKS 2022/825

Ingen skillnad görs mellan kommunal och privat verksamhet. Verksamheter inom hemtjänst, personlig assistans och hemsjukvård likställs med allmänheten i denna nödvattenplan.

Att ovan nämnda verksamheter ses som prioriterade innebär inte en garanti att erhålla nödvatten eller att nödvattentankar levereras till varje plats där de bedriver verksamhet.

När vatten inte kan levereras på ordinarie sätt är tiden en viktig aspekt och prioriteringen avser främst den initiala fasen vid en sådan händelse. Beroende på scenario kommer tiden för levererat nödvatten till nödvattenstationer också att variera. Om nödvatten krävs utifrån ett längre tidsperspektiv kan hänsyn behöva tas även till annan samhällsviktig verksamhet eller skyddsvärden vars konsekvenser kan bli oacceptabla för samhällets funktion vid ett längre tidsperspektiv.

5. Roller och ansvar

Nacka kommun har ett geografiskt områdesansvar som innebär att se till att de som bor och verkar i Nacka har tillgång till rent och hälsosamt vatten. NVOA i sin tur ansvarar för att leverera vatten för i första hand hushållsanvändning inom det beslutade verksamhetsområdet.

Ansvarsprincipen är en grundläggande princip i det svenska krishanteringssystemet. Det innebär att den som normalt ansvarar för en verksamhet även har det ansvaret i en krissituation. Där verksamheterna inte klarar att hantera krisen inom egen verksamhet tar kommunens övergripande krisorganisation över. Aktörer som bedriver en verksamhet i kommunen kan därför behöva se över sin egen planering inför en eventuell situation då dricksvattenförsörjningen inte fungerar som vanligt.

5.1. Nacka kommun

Inför störningar:

- Nacka kommun ansvarar för att det ska finnas en nödvattenplan samt rutiner för att hålla den uppdaterad
- Respektive process ansvarar för att informera och säkerställa att verksamheterna inom sitt område är förberedda att hantera en nödvattensituation
- Se till att det finns aktuell information om nödvatten på kommunens hemsida

Vid störningar:

- Nacka kommun är ytterst ansvarig för den kommunala vattenförsörjningen och för att i möjligaste mån minska konsekvenserna vid en störning i dricksvattenförsörjningen

- Tar beslut om prioriteringen av nödvatten
- Ansvarar för stödverksamhet i samband med nödvattenförsörjning som exempelvis bevakning av nödvattentankar, plogning och sandning vid tank- och tappställen vintertid och att hålla trafikordning på platserna
- I dialog med övriga aktörer som hanterar händelsen formulera och kommunicera information om den inträffade händelsen till de verksamheter som berörs och till allmänheten

5.2. Nacka vatten och avfall AB (NVOA)

Inför störning:

- NVOA ansvarar för att säkerställa att det finns en grundberedskap för nödvattendistribution i kommunen
- Råda och informera kring hur man förbereder sig inför en nödvattensituation

Vid störningar:

- NVOA gör situationsbedömning och beslutar när nödvattenplanen ska effektueras
- Informerar skyndsamt Nacka kommun om händelse och om upprättade nödvattenstationer samt eventuella tappställen
- Hanterar händelsen/orsaken till att störningen uppstått
- Distribuerar nödvatten via nödvattenstationer samt vid behov upprätta tappställen
- Kontrollerar och säkerställer kvaliteten på distribuerat nödvatten

5.3. Verksamheter och allmänheten

Inför störningar:

- Ha egen beredskap för avbrott i vattenförsörjningen, till exempel lagrat vatten för första dygnet och egna kärl för att underlätta hämtning vid nödvattenstation eller tappställe
- Verksamheter ansvarar för att ha egna rutiner för hur ett avbrott i vattenförsörjningen ska hanteras. Till exempel en plan för att kunna hantera en situation där vatten inte distribueras på ordinarie sätt, medgenom att bland annat flaskvatten, tvättservetter och handsprit finns på lager

Vid störningar:

- Följa kommunens information och rådande anvisningar avseende hämtning av nödvatten, begränsning av vattenförbrukning, kokningsrekommendationer med mera
- Själva hämta vatten vid hämtställen i eget medhavt kärl
- Själva koka sitt vatten enligt anvisningar och rekommendationer

- Skapa alternativa lösningar för sanitet och hygien, som exempelvis toalettpolning

6. Beslut och revidering

Nacka kommuns nödvattenplan fastställs av kommunfullmäktige och ses över minst varje mandatperiod.

Då kommunens geografiska distributionsområde är stort och antalet prioriterade verksamheter ständigt förändras finns viss information i separata dokument.

Dessa ses över minst en gång per år.

7. Tillgänglighet och sekretess

Nödvattenplanen ska finnas tillgänglig på kommunens hemsida tillsammans med övrig dokumentation kring kommunens krisberedskap.

Information om kommunala planer för vattenförsörjningen och framför allt i en krissituation kan vara av intresse för såväl främmande makt men även enskilda personer med andra avsikter. Detta medför att sådan information återfinns i separata dokument som enbart är tillgängligt för en mindre krets av beslutsfattare och personal.

7.1. Relaterade dokument

Nödvattenförsörjning till prioriterade verksamheter

Dokument framtaget av Nacka kommun med uppgifter till NVOA om kommunens prioriterade verksamheter, deras läge och behov av vatten. Kan innehålla säkerhetskänsliga uppgifter och kommer bara att vara tillgängligt för en mindre krets av beslutsfattare och personal.

Distributionsplan för nödvatten

Dokument inom NVOA med information om befintligt nödvattenmaterial, underlag om vilka platser som är utsedda inom kommunen som lämpliga att upprätta nödvattenstationer på samt uppgifter om ungefärligt behov av nödvatten vid varje nödvattenstation. Kan innehålla säkerhetskänsliga uppgifter och kommer bara att vara tillgängligt för en mindre krets av beslutsfattare och personal.